

C/ DOCTOR COBERA, 24
08328 ALELLA (BARCELONA)

TEL.: 93 540 64 83
FAX: 93 555 10 40

CORREU@ACTIUM.CAT

Actium[®]

GESTIÓ DEL PATRIMONI
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

Intervenció arqueològica carrer Ample, 30-31 / carrer de la Plata, 1

Barcelona,
el Barcelonès

Del 8 al 15 d'octubre de 2012

OSCAR CASTRO LÓPEZ
ALELLA, NOVENBRE DE 2012

Memòria

Núm. Exp. Dept. Cultura: 470 K121 NB 2012-2-9132
Codi Servei d'Arqueologia ICUB: 058/12

SUMARI

1.	SITUACIÓ.....	3
2.	MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC	3
3.	CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC.....	4
3.1.	Context històric	4
3.2.	Antecedents arqueològics.....	5
4.	MOTIVACIÓ I OBJECTIUS.....	5
5.	FONAMENTS DE DRET	5
6.	TREBALLS REALITZATS.....	5
7.	METODOLOGIA	6
8.	RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ.....	6
9.	BIBLIOGRAFIA	6

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

FITXA TÈCNICA

Tipus d'intervenció	Preventiva
Activitat autoritzada	Control i excavació
Dates autoritzades	Del 8 al 15 d'octubre de 2012
Codi Servei Arqueologia ICUB	058/12
Núm. Exp. Dept. Cultura	470 K121 NB 2012-2-9132
Promoció	Nerill Trade SL
Execució de la intervenció	Actium Patrimoni Cultural, SL
Direcció tècnica	Oscar de Castro López
Lloc de la intervenció	Carrer Ample, 30-32 / carrer de la Plata, 1
Població i comarca	Barcelona, el Barcelonès
Coordenades UTM (ETRS89 31N)	X = 431451 / Y = 4581330 / Z = 5.67 msm
Paraules clau	Fossat d'ascensor Resultats negatius Ciutat Vella
Resum	En les tasques de control dels moviments de terra per a la construcció d'un fossat d'ascensor a la finca del carrer Ample número 30 no s'ha documentat cap element d'interès arqueològic

1. SITUACIÓ

La finca on s'ha dut a terme la present intervenció arqueològica es troba situada en el número 30 del carrer Ample, al districte de Ciutat Vella de Barcelona.

Les coordenades UTM (ETRS89 31N) són:

X = 431451 / Y = 4581330 / Z = 5.67 msm

2. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

L'àmbit d'actuació se situa en la plana costanera a llevant del *Mons Taber*, turó de poca alçada que, com el Turó dels Ollers, sobresortia del sector denominat pla de baix del Pla de Barcelona.

El Pla està limitat per la Serra de Collserola i per la falla que segueix, ran de mar, des del Garraf i el Turó de Montjuïc fins el Turó de Montgat, al nord del riu Besòs. La falla, originada en el moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, va delinear, a grans trets, el que és la costa catalana. Per aquest motiu, el pla inclinat al peu de la Serra de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectada per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt el sòcol paleozoic, se sedimentaren dipòsits marins, que, en plegar-se, van originar el seguit de petits turons existents en el Pla de Barcelona; d'aquests, Montjuïc (173 m) és el més elevat i el *Mons Taber* (17 m), un dels de menor alçada. A més dels esmentats, altres turons ressegueixen aquesta falla, com el Turó de les Falzies, el de la Bóta, el Molinar, la Punta del Convent, entre d'altres (Morán *et al.* 1982: 14-15).

Finalment, el Pla de Barcelona, i en especial el sector del pla baix,¹ va anar sedimentant materials al·luvials aportats per rieres, torrents i aigües d'escorrentiu provinents de la Serra de Collserola i també pels deltes dels rius veïns i pels corrents marins. Com és característic de l'àrea mediterrània, en aquest sector es formaren maresmes i estanys, que anaren desapareixen a mesura que la línia de costa va anar avançant i que l'acció antròpica es va intensificar (Morán *et al.* 1982: 15).

¹ La falla, des de Collserola, va baixant suaument i regular, fins que en el punt de contacte entre Ciutat Vella i l'Eixample es produeix una solució de continuïtat amb la presència d'un salt de 20 m, encara recognoscible en la topografia urbana: baixades en els carrers de Jonqueres, la Via Laietana i els carrers de les Moles, d'Astruc, de Jovellanos, entre d'altres. En aquest salt s'hi recolzaren part de les muralles medievals i s'hi instal·laren molins que aprofitaven el sallent (Morán *et al.* 1982: 15).

3. CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

3.1. Context històric

El carrer Ample de Barcelona és l'eix vertebrador del Barri de la Mercè al Districte de Ciutat Vella. Aquest barri extramurs de la *Barcino* romana fou, com en altres casos a la ciutat, ocupat per convents, hospitals i esglésies. L'origen del barri arrancaria amb la construcció del convent de la Mercè, que dona nom al barri, al 1267, i amb la successiva ocupació del espai a partir d'aquesta data.

L'actual església data de 1765 substituint a l'anterior temple. La seva importància estaria lligada al comerç amb Amèrica i a la seva declaració com a patrona de la ciutat per haver salvat els camps del Pla per una plaga de llagostes.

El temple de Sant Francesc, situat a l'actual plaça del Duc de Medinaceli també fou un enclau important del barri, juntament amb el convent de Sant Sebastià, a l'actual plaça d'Antoni López. Aquest darrer edifici, com en altres casos a la ciutat fou aterrat per l'obertura de la Via Laietana.

Durant bona part de la seva història l'activitat del barri fou eminentment comercial, però progressivament aristòcrates i burgesos construïren els seus palaus i casals en l'eix paral·lel al mar que constitueix el carrer Ample i que substituï en senyoria i distinció al carrer Moncada, dins l'atapeït espai del clos medieval.

Degut a la seva amplada, el carrer fou un eix de comunicació important a la ciutat i punt neuràlgic de festejos i desfilades. Amb tot, dels palaus i casals del barri són pocs els que s'han mantingut, sent substituïts al llarg del segle XIX i XX per edificacions modernes.

Tot i la constitució del barri com a tal en època medieval, existeixen indicis d'ocupacions anteriors a la zona. Situat a la façana marítima de la ciutat romana de *Barcino*, l'espai ben probablement fou utilitzat com a zona de port, amb instal·lacions a tal efecte. Específicament la finca on s'ha intervingut es troba situada a prop de l'eix que s'adreça des de la *Porta Praetoria*, una de les quatre que va tenir la ciutat, pel carrer de Regomir, fins al mar.

Diverses intervencions arqueològiques al entorn dels carrers de Regomir i el Patí Llimona han permès documentar, la citada porta així com construccions militars i nobles, fins als segles XIV i XV quant la construcció de les noves muralles van fer perdre el seu caràcter estratègic i defensiu, entrant en un període de fortes transformacions urbanístiques².

Aquestes tingueren un punt àlgic al segle XIX quant es produïren les grans transformacions en l'estructura urbana, amb la transformació de cementiris parroquials en places públiques, el buidat de grans edificis amb el seu consegüent canvi d'ús, la demolició de les muralles i d'altres actuacions urbanístiques.

² CABAÑAS ANGUITA, N., 2011

3.2. Antecedents arqueològics

Tot i les informacions documentals disponibles, la zona del barri de la Mercè no ha sofert grans transformacions urbanístiques recents, fet que comporta la falta d'informacions arqueològiques significatives. Aquestes s'han limitat en la seva majoria a actuacions menors per a la construcció de serveis.

Un cas interessant és la necròpolis romana i tardoantiga, localitzada a la seu de l'Antic Govern Militar, on hi havia el convent dels franciscans. Encara que més allunyat en l'espai, també són interessants les excavacions a la plaça Joaquim Xirau i que permeteren definir dos moments d'ocupació: les restes d'una vil·la alt imperial, amb murs, una petita sitja, estructures d'emmagatzematge, entre d'altres, i indicis d'una ocupació posterior ja als segles II i III³.

A tocar de la Rambla, al número 1 del carrer Ample, una intervenció l'any 2008 posà de manifest la presència d'estructures i necròpolis amb un ventall cronològic des de època fundacional fins a l'actualitat⁴.

4. MOTIVACIÓ I OBJECTIUS

La intervenció arqueològica es motivada per el projecte de construcció d'un fossat d'ascensor a la finca del carrer Ample 30. Aquesta intervenció al subsòl, dins el perímetre de Ciutat Vella, feia indispensable la presència d'un arqueòleg per controlar els moviments de terra previstos.

5. FONAMENTS DE DRET

La intervenció és de caràcter preventiu, atenent la Llei 9/1993 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993) i el Decret 78/2002 de 5 de març del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC 3594 de 13 de març de 2002).

El districte de Ciutat Vella està subjecte a diverses normatives municipals en matèria de protecció patrimonial.

6. TREBALLS REALITZATS

La intervenció arqueològica ha consistit en l'excavació d'un fossat d'ascensor a l'espai del forat d'escala i una rasa per encabir serveis des de l'entrada de l'immoble fins a l'antiga porteria.

³ ALSINA i MARTÍN, J., 2005

⁴ PRIDA TRUJILLO, D., 2008

Totes les feines van ser realitzades per mitjans manuals, amb un operari de l'empresa instal·ladora i sota control arqueològic.

7. METODOLOGIA

Registre estratigràfic

La metodologia utilitzada per aquesta intervenció es basa en el mètode de registre Harris / Carandini, que consisteix en el registre objectiu i en la documentació exhaustiva de restes i estrats, utilitzant per això un model de fitxes específiques.

Topografia i planimetria

Les restes s'han vinculat geogràficament amb les coordenades UTM, per tal de documentar i facilitar la interpretació de la seqüència estratigràfica. La topografia i la planimetria han estat tractats informàticament amb programari CAD i SIG.

Documentació fotogràfica

Per tal de deixar una constància visual dels treballs realitzats, així com de les restes aparegudes, s'ha realitzat un registre fotogràfic exhaustiu en format digital d'alta resolució.

8. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

En el control arqueològic dels moviments de terres no s'ha identificat cap element d'interès arqueològic.

El fossat d'ascensor amida 1.75 x 1.00 m amb una profunditat de 1.50 m sota el nivell de circulació actual. Sota el paviment de marbre apareixia una capa d'enderroc, a base de material constructiu, terra i morter de calç interpretat com a estrat d'anivellament per alçar el nivell que continuava per sota de la cota assolida per l'obra.

La rasa de canalització s'adreça des de la porta de la finca fins a l'antiga porteria, darrera del forat de l'escala. Amida uns 0.4 m d'amplada per tan sols 0.25 m de fondària. Sota el paviment de marbre apareixia el mateix estrat de runa d'anivellament documentat en el fossat d'ascensor.

Amb tot no es descarta la presència de possibles restes d'interès arqueològic donada la escassa fondària dels moviments de terra efectuats.

9. BIBLIOGRAFIA

CABAÑAS ANGUITA, Nuria, Intervenció arqueològica al carrer Regomir 7-9. Informe d'Afectació d'Estructures, Codi MUHBA 109/09, Barcelona, 2011. inèdit

Intervenció arqueològica

Carrer Ample, 30-32 / carrer de la Plata, 1
Barcelona, el Barcelonès

Actium®

NADAL, Esteve; VILARDELL, Adriana; CRUELLS, Josep, Informe d'afectació de restes. Intervenció arqueològica a les Drassanes Reials de Barcelona, Avinguda del Paral·lel, 2-32; Plaça de les Drassanes, 1; Passeig de Josep Carner, 26-30, Codi MUHBA 075/10, Barcelona, 2011, inèdit

PRIDA TRUJILLO, D., 2008 (comunicació oral)

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

Expedient R/N: 470 K121 NB 2012-2-9132 d'autorització de la intervenció arqueològica preventiva a: carrer Ample, 30, Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Fets

1. El 27 de setembre de 2012 (reg. Entrada 001485/ 0401E), els senyors Angel Lozano Marinello, project Manager de l'empresa Nerill Trade, S.L. i Josep Lluís Alay, director de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Ajuntament de Barcelona, van presentar una sol·licitud d'autorització d'intervenció arqueològica preventiva de control a: c/ Ample, 30 a Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de l'arqueòleg Oscar de Castro López (ACTIUM, SL) del 8 al 15 d'octubre de 2012.
2. El dia 27 de setembre de 2012 la tècnica arqueòloga dels Serveis Territorials de Cultura a Barcelona va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
3. El dia 1 d'octubre de 2012 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte d'execució del fossat d'un ascensor.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** la intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: carrer Ample 30, Barcelona (Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Nerill Trade, SL

Direcció de la intervenció arqueològica: Oscar de Castro López (ACTIUM, SL.)

Activitat autoritzada: control i excavació

Termini de realització de la intervenció: del 8 al 15 d'octubre de 2012.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Data 10 OCT. 2012

1

La intervenció arqueològica o paleontològica autoritzada haurà de ser realitzada d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. Notificar aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

La directora

M. Àngels Torras Ripoll
Barcelona, 2 d'octubre de 2012

Data 10 OCT. 2012

Faig constar que aquesta còpia
reprodueix fidelment l'original.

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

FOTO 1. Vista general de la finca

FOTO 2. Vista general de la finca

FOTO 3. Vestíbul d'entrada

FOTO 4. Detall Vestíbul d'entrada

FOTO 5. Inici de les tasques d'excavació del fossar de l'ascensor

FOTO 6. Final de les tasques d'excavació del fossat

FOTO 7. Tasques d'excavació de la rasa de serveis

FOTO 8. Final d'excavació de la rasa de serveis

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Mapa topogràfic 1:50.000

Ortofotomatge 1:2.500

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA Carrer Ample, 30-32 / carrer de la Plata, 1	TÍTOL DEL PLÀNOL Situació de la Intervenció		Codi Servei Arqueologia ICUB 058/12	NÚM. PLÀNOL 1
PROMOCIÓ I FINANÇAMENT Nerill Trade, SL	DIRECCIÓ TÈCNICA Oscar de Castro López	ESCALA 1:50.000 1:5.000	DATA 06/11/12	

